

SZENZÁCIÓS MÁSOLATOK A CSILLAGERŐDBEN

Szöveg: Kéri Gáspár

A megújult komáromi Csillagerőd Magyarország legújabb múzeumi központjaként 21. századi gyűjteményi élményt kínál. Több mint hét évtizednyi hányatás után itt lelt méltó otthonra a Szépművészeti Múzeum egyedülálló antik, középkori és reneszánsz szobormásolat-gyűjteménye.

Amikor Salvador Dalí 1989. január 23-án távozott az árnyékvilágból, még odaadó hívei sem nagyon ismerték gyűjteménye azon részét, amely a művészet történetének korszakait megidéző hamisítványokból és másolatokból állt. Bár jelen írás kereteit szétfeszítené e különös gyűjtői – az alkotói oeuvre-ben is megnyilvánuló – szándék szétszalazása, a megértéséhez mindenképpen közelebb visz az a tény, hogy a gyermek Daliban szülei a csecsemőként elhunyt testvérbátyja reinkarnációját vagy legalábbis hű mását látták. Szintén érdekes megfigyelni, hogy nemcsak Dalínál, de a szürrealistáknál általában jellemző volt az antikvitás újkori duplikátumainak – legfőképpen gipszmásolatoknak – a szerves megjelenítése, René Magritte, Giorgio de Chirico és Max

Ernst festményeitől Man Ray fotóin át Jean Cocteau *A költő vére* című, 1930-as filmjéig számos példát találhatunk erre.

Az álom és valóság határterületén, valamint az écriture automatique (automatikus írás) bűvkörében alkotó szürrealistákra nagy hatással voltak a századforduló környékén létrejött párizsi, londoni, berlini, szentpétervári, bécsi vagy éppen budapesti szobormásolat-gyűjtemények. A replikák az antikvitás, a középkor és a reneszánsz szobrászatát, illetve e korszakok összefüggéseit kívánták a késői akadémizmus és a historizmus idején megmutatni a közönségnek, de a hazai művészetoktatásban tanulók is lassan másfél évszázada rajzolják e szoborkópiák egyikét-másikát. E sorok írójának szintén határozott rajzóriai emlékek villannak be Seneca

1. századi portréja vagy Donatello Niccolò da Uzzano firenzei elöljáróról készített műve másolatait látva.

A jelentős másolatkollekciók közé tartozik a Szépművészeti Múzeum gipszszoborgyűjteménye is, amely nem az első ilyen jellegű honi gyűjtés eredménye; azt még Pulszky Ferenc indította el a Nemzeti Múzeum igazgatójaként a dualizmus idején. A Szépművészeti válogatása fénykorában mintegy ezer darabból állt, több mint hatszázötven ebből az antik, háromszáz pedig a középkor és a reneszánsz meghatározó szobrászati emlékeinek gipszmásolata volt. Az intézmény 1906-ban átadott új épületének különböző korokat idéző csarnokai is eredetileg azt a célt szolgálták, hogy a gipszmásolatok e reprezentatív terekbe kerülve szemléltessék a szobrászat meghatározó

korszakait. Ám pont a korai avantgárd, velük a szürrealisták, sőt a neoklasszicista novecentomozgalom előretörése idejére tehető e művek, illetve gyűjtemények eljelentéktelenedése – párhuzamosan annak a gondolatnak a megerősödésével, hogy mindig az eredeti műalkotás az igazi érték. Mindehhez az is hozzájárult, hogy a Szépművészeti az évek során jelentős mértékben tudta gyarapítani állományát az utóbbiakkal.

Az eljelentéktelenedés egyenes következménye volt, hogy Budapest 1944–45-ös ostromakor a műtárgyakat a múzeum pincéibe menekítették, a szobormásolatok pedig a kiállítóterekben maradtak. A háború után az egész kollekciónak a látogatóktól évtizedekre elzárt Román csarnokban zsúfolták össze – ezt a hosszú időszakot az archívum szürrealisztikus

fotói is megidézik. A hetvenes évektől aztán folyamatosan történetek kísérletek a szobormásolatok méltó elhelyezésére – kisebb részük magyarországi múzeumokba került –, végleges otthonra azonban csak most leltek, a komáromi Csillagerőd teljes körű átalakításakor, amely a nagyszabású Liget Budapest projekt részeként valósult meg. A Mányi István tervezte, ösztől bárki előtt nyitva álló komplexum izgalmas kortárs építészeti jelrendszerrel és térkialakítással reflektál a Bach-korszakban kibővült erődrendszer architektúrájára: a késő klasszicista, téglalozatos terek izgalmas szimbiózisban vannak a modern látszóbeton felületekkel és az újonnan létrejött terekkel.

Szűcs Miriam kurátornak valószínűleg örömeivel felérő tevékenység lehetett mindezt berendezni. Ráadásul volt is

miből válogatnia: a szobrászat történetének emblemikus és kevésbé ismert remekművein kívül mai szemmel is szenzációszámra menő másolatok vannak a Szépművészeti tulajdonában, így sok más mellett a quattrocento két meghatározó köztéri lovas szobra, a padovai Gattamelata (Donatello) és a velencei Colleoni (Verrocchio) zsoldosvezérekről mintázott másolata – utóbbinak csak a talpzata majd nyolc méter magas. A csillagerődbeli kiállítás a 21. századi gyűjteményi kívánalmaknak is megfelel: az alkotásoknak létrehozott terek mellett kávézó, bolt, vetítő- és több előadóterem, illetve változatos múzeumpedagógiai programok várják egész évben a látogatókat. ■

*„A szürrealistáknál jellemző volt az antikvitás újkori
duplikátumainak szerves megjelenítése”*

*„A hazai művészetoktatásban tanulók is lassan
másfél évszázada rajzolják e szoborkópiák
egyikét-másikát”*

„A háború után az egész kollekciónak a látogatóktól évtizedekre elzárt Román csarnokban zsúfolták össze”

— 81 —
MICHELANGELO
1475-1564
CUPIDO e APOLLO
1530-35

A HAZASZERETET ÉLMÉNYE

fizessen elő!

+36 70 627 9086 | elofizetes@magyar-kronika.hu | magyar-kronika.hu/elofizetes